

tentti, huhtikuu 2003

1. Oletetaan, että maan vetovoiman kiihtyvyys g on tarkka ja kiinteä luku. Pudotetaan hiekkasäkki N kertaa korkeudelta h ja mitataan putoamisajat $(t_1, \dots, t_N)$. Fysiikasta tiedetään, että

$$h = \frac{1}{2}gt^2 \quad (1)$$

- (a) Oletetaan, että h :n systemaattinen virhe on h_0 ja t :n systemaattinen virhe t_0 . Molemmat ovat *summautuneet* mitattuun muuttujan arvoon. Esitä, kuinka g , h_0 ja t_0 määrätään havainnoista (h_i, t_i) . Muodosta Jacobin matriisi.
- (b) Miten tilanne muuttuu, jos t :n systemaattinen virhe on muotoa kt (siis kello edistää tai jätättää). Muodosta Jacobin matriisi ja arvioi, voidaanko ongelma ratkaista.
2. Olkoon havaintomalli muotoa

$$z = H\theta + v \quad (2)$$

Olkoon $\hat{\theta}$ jokin LS-ratkaisu. Tällöin

$$S = \left\{ \theta = \hat{\theta} + w \mid w \in \mathcal{N}(H) \right\} \quad (3)$$

on kaikkien LS-ratkaisujen joukko.

- (a) Osoita, että jos $\hat{\theta} \perp \mathcal{N}(H)$, $\hat{\theta}$ on miniminormiratkaisu.
- (b) Olkoon havaintomalli nyt

$$z_i = \theta x_i + \theta_2 + v_i \quad (4)$$

Esitä tämä matriisimuodossa. On tehty kaksi havaintoa (x_i, z_i) , $(1, 1)$ ja $(l, 2)$. Osoita, että LS ratkaisujen joukko on

$$S = \{(\theta_1, \theta_2) \in \mathbb{R}^2 \mid \theta_1 + \theta_2 = 3/2\} \quad (5)$$

- (c) Ratkaise $\mathcal{N}(H)$. Piirrä (θ_1, θ_2) koordinaatistoon S ja $\mathcal{N}(H)$. Päättelä tästä kuviosta miniminormiestimaatti.
3. Johda yleistetyn PNS-kriteerin

$$l = \frac{1}{2}(z - H\theta)^T W(z - H\theta) \quad (6)$$

minimoiva ratkaisu, kun W on positiividefiniitti.

4. Satunnaisesta suureesta t on tehty viisi havaintoa $(t_1, \dots, t_5)$. Osoita, että
- (a) Ensimmäisen ja viimeisen havainon keskiarvo on harhaton estimaatti t :n odotusarvolle.
- (b) Painotettu keskiarvo on harhaton estimaatti t :n odotusarvolle.
- (c) Havaintojen painotetun keskiarvon keskivirhe on t :n variaanssin neliöjuuri, jos painovektori on $w = (0, 0, 1, 0, 0)$.

5. Havaintomalli on muotoa

$$z = h(\theta) + v \quad (7)$$

Muodosta Gauss-Newton -iteraatio modifioidun PNS-kriteerin

$$l_\alpha = \|z - h(\theta)\|^2 + \alpha\|\theta\|^2 \quad (8)$$

minimoimiseksi.